

contrast*És positiva la reintrodu***La cultura del salvatge****Vanesa Freixa Riba***Codirectora del documental 'El No a l'Os'*

La reintroducció de l'os s'ha d'analitzar a través de molts factors per tenir una correcta posició davant del que s'ha tornat un conflicte en el mateix territori, i un conflicte respecte a posicions que, en la majoria dels casos, són distants tant territorialment com en l'assumpció d'uns determinats valors vinculats a la vida rural.

La reintroducció sorgeix de la necessitat, en aquest cas, d'una societat allunyada dels entorns rurals que vol veure restaurada la fauna que havia poblat aquests indrets dècades enrere. Diríem que es tracta d'un desig que no parteix de la població local que en els darrers temps ha pogut practicar una ramaderia extensiva sense compartir l'espai amb cap gran depredador. Aquesta extinció és fruit d'un procés mixt que relaciona religió i supervivència, acompanyat d'una política de finals dels anys cinquanta que empeny amb força els municipis i les poblacions locals a eliminar qualsevol feristela que poblava les muntanyes del nostre país i que causava danys importants a la ramaderia extensiva. Això afavoreix una pràctica ramadera en un context d'èxode rural, on la majoria de la població marxa a les ciutats, cridada per la industrialització. L'activitat econòmica de subsistència canvia radicalment en aquests entorns rurals, i les gents que aguanten aquest procés de des poblament s'han d'adaptar com poden al seu nou context on tothom els recorda que "no té futur".

El fet que no hi hagi grans depredadors manté l'activitat i permet que sobrevisquin els pocs ramats que queden al Pirineu. Aquest fet pot semblar poc rellevant, però és cabdal pel manteniment del nostre entorn rural, pel manteniment de la biodiversitat que proporciona la ramaderia extensiva i que implica també una supervivència de la cultura tradicional d'aquests indrets, que també són un llegat a preservar. Dècades més tard, aquests entorns en decadència -conservats per la població resistent- tornen a tenir importància per la mirada urbana i es converteixen en espais a protegir,

compensant l'activitat extractiva i destructiva que el seu nou sistema imposa planetàriament.

És en aquest moment quan es decideix reintroduir l'os. Però el que no es calcula és que aquest apareix en un altre context ramader, pastoral, que no està preparat per assumir aquesta problemàtica que s'acumula a les dificultats que ja té per sobreviure.

El procés de reintroducció es decideix externament als territoris, empès per uns ajuts europeus mobilitzats pels governs francès, espanyol, català, aragonès i navarrès, on s'emfasitza la necessitat de consultar les poblacions locals. Però els governs actuen des de la urgència, i sobretot esperonats per una inversió important de diners, imposant sense permetre cap altra opció: tant sí com no reintroduir l'os.

Això és fàcil d'entendre si pensem en contextos més a prop de les nostres realitats. Penso en la instal·lació de línies d'alta tensió, parcs solars i eòlics, etc. És, doncs, en aquestes situacions, que podem entendre que una reintroducció imposada, tot i que dins dels nostres valors pot semblar una mesura que implica una maduresa social, en el fons amaga colonitzacions en els espais de governança local i en els ambients de vida.

Tenir opinió sobre aquest tema no és tasca fàcil, ja que s'entra en contradicció amb molts dels valors predominants de la nova cultura urbana. Però el que sí que hauríem de tenir clar és que aquests processos demanen temps, consensos amb les poblacions locals i entendre les repercussions que tindran en un present i en un futur, no només per elles, sinó per la societat en general. Com trobar l'equilibri?

Com diu l'antropòleg Oriol Beltran, respecte a la gestió que han fet els governs: "No sé si hi ha d'haver l'os o no. El que està clar és que així no es fan les coses". ●

ucció de l'os al Pirineu?

Té sentit que alliberem animals que hem exterminat?

Lluís-Xavier Toldrà | @Depana

Membre de la Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural (Depana)

La pandèmia ens ha revelat que no tenir un ecosistema ben constituït ens fa vulnerables. La pèrdua de peces dels engranatges naturals ens posa en risc. I és que quan falten parts de la natura tenim problemes. La biodiversitat té aquesta rellevància: cada component té un sentit que nosaltres com a homínids no sempre sabem apreciar.

Per què serveix un os? Per res... Per tant, no m'interessa... Quantes coses del nostre patrimoni genètic personal "no serveixen", però en elles pot residir la nostra supervivència no com a individus, sinó com a espècie? És un carnívor, part alta de la cadena tròfica. Actua com a fre de determinats desequilibris de la resta d'animals. També cal dir que la seva alimentació és en un 80% fitòfaga. Aquí, d'entrada, hi ha una resposta a la pregunta: restaurar el patrimoni natural sempre ens aporta més del que ens pensem.

A més, els úrsids són un recurs turístic de primer ordre a Alaska, Wyoming, el Canadà, Itàlia, Romania, Kamtxatka...

Més raons: a Europa, els ossos són tímids. Els hem exterminat diverses vegades i sempre són discrets. Figuren a les nostres tradicions ancestrals com a símbol. Són part de la nostra cultura de muntanya. L'os és una oportunitat per al sector primari i no només un problema.

Malgrat això, no tot són flors i violes. Hi ha una aversió a l'os bru en determinats indrets. Hi ha un seguit de causes, algunes atàviques i d'altres vinculades al fet que ha estat emprat com arma llancívola en el camp polític (a la Val d'Aran) i en determinada premsa local sempre negativa. Ser favorable a l'os a Aran és com sortir de l'armari. Costa molt de canviar aquestes percepcions.

A més, desenganyem-nos: hi ha un problema amb el sector ramader. Cal treballar-hi molt i establir-hi ponts. La rama-

deria extensiva és fonamental per als ecosistemes i l'única certesa és que el sector no està bé. També avanço que no és culpa dels ossos... Els preus de la carn no tenen a veure amb els plantígrads. La gent urbana compraria de bon grat carn de bestiar que pastura lliure, però és difícil i car. Tanmateix, és una demanda en alça: com poden entendre's les dificultats econòmiques dels ramaders si els consumidors cada dia paguem més pel seu producte? Convenientment promocionada, la carn produïda en zones ursines té un valor afegit tangible i que els consumidors pagariem de gust.

Dit això, s'han de seguir reduint les baixes en els ramats. Avui dia, prèvia comprovació, l'administració paga tots els danys. També paga pastors, gossos de defensa i tancats elèctrics. Les ovelles menjades per ossos són estables i amb tendència a la baixa. Això no vol dir que no cal fer res. Encara que les pèrdues són compensades i en comparació amb el global de ramats, les xifres són febles; de l'ordre de vint baixes a Catalunya de mitjana sobre una cabana transhumant mil vegades superior.

Per últim, s'ha de dir que els plantígrads mai es van extingir a Catalunya. L'any 1983 se'n va matar un a Era Entecada i hi ha indicis de la seva presència els anys 1994 i 1995 a la vall de Montgarri. La reintroducció finançada per la Unió Europea l'any 1996 per tractar-se d'una espècie prioritària d'interès comunitari ha generat una notable població d'ossos.

Cal remarcar que els municipis van rebre fons directes per tenir-ne. Això no ha estat mai notícia. També s'han generat llocs de treball directes.

L'acceptació social ha estat poc o gens treballada a les comarques de muntanya i aquesta només s'incrementa amb discreció, sense presses i sense grans gesticulacions. Després de 25 anys de la reintroducció dels ossos pirinencs, ara tenim una població de setanta exemplars. Seria temps de començar a percebre'ls com a oportunitat i no pas només com a problema. ●

/ CATALINA PARA
@catalinaparra